

PROBLEMELE ÎNCADRĂRII TINERETULUI PE PIAȚA MUNCII: REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE (PE MARGINEA SONDAJELOR DE OPINIE DIN 2005 ȘI 2008)

Igor Cojocaru, Valentina Postolachi .

În conjunctura schimbărilor social-economice care s-au produs în Europa, inclusiv în Republica Moldova, s-au făcut pași importanți în fundamentarea unei concepții noi a politicii de tineret. Perioada de tranziție de la absolvirea școlii pînă la integrarea tineretului pe piața forței de muncă este una dintre cele dificile, cu impact economic și social deosebit de puternic. Tinerii sunt cei mai vulnerabili în contactul cu piața forței de muncă, fiind dezavantajați în comparație cu adulții, avînd în vedere că vechimea în muncă se consideră uneori drept condiție obligatorie la angajarea la serviciu.

Pentru cunoașterea mai amplă a opiniei tineretului vizînd unele probleme de ordin social-economic, Institutul Muncii în anul 2005, a efectuat un sondaj sociologic cu tema: „Problemele încadrării tineretului pe piața muncii”. În scopul examinării opiniei asupra aceluiași subiecte, în anul curent 2008 în perioada lunii mai - iunie sa petrecut un sondaj sociologic repetat. Rezultatele preliminare au demonstrat o dinamică a opiniei la toate subiectele din chestionar.

Evoluțiile ultimilor ani au demonstrat că restructurizarea vieții social-economice a Republicii Moldova impune, în mod direct, o serie de modificări, care trebuie permanent analizate și evaluate din perspectiva concepției și implementării unei strategii reale și eficiente a forței de muncă.

În cele ce urmează vom analiza situația tinerilor pe piața muncii în baza studiilor efectuate de către Institutul Muncii în anii 2005 și 2008.

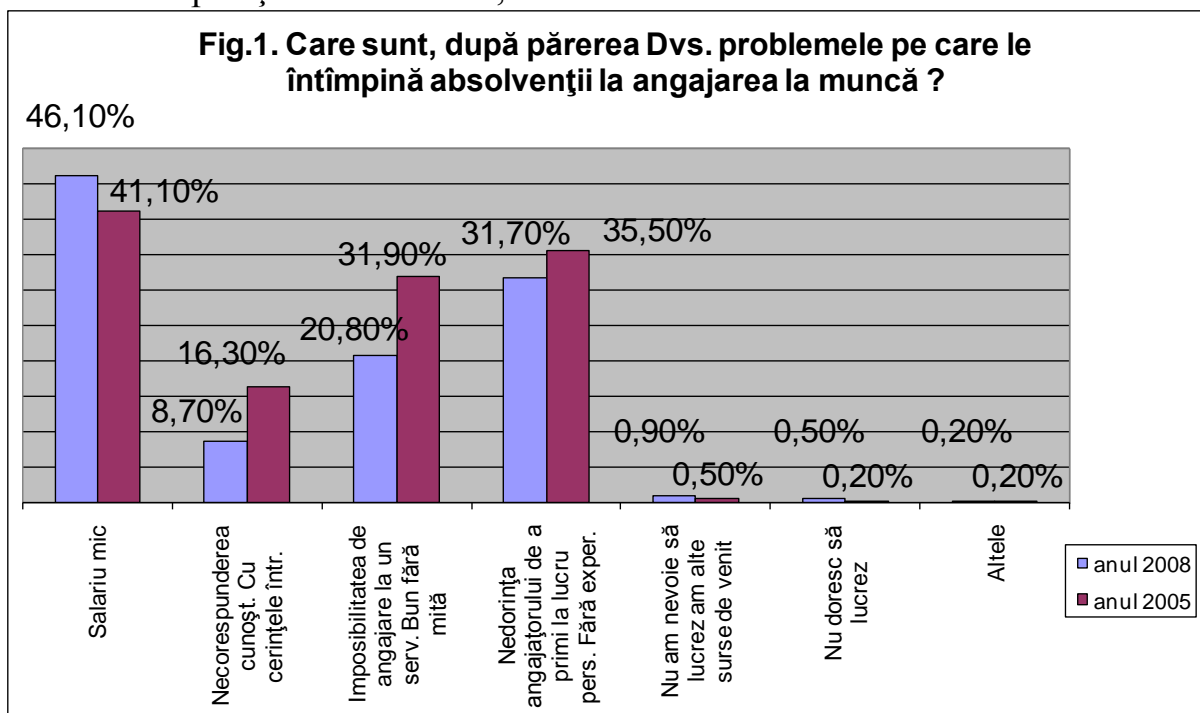
Studiul sociologic dat a fost realizat de către Institutul Muncii prin metoda sondajului de opinie publică folosind tehnica chestionării eșantionului. Eșantionul a fost alcătuit din 423 în 2005 și 315 în 2008 de tineri cu vîrsta între 18 și 28 ani, studenți ai principalelor centre universitare din republică: Universitatea de Stat din Moldova (USM), Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM), Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” (UPS „I.Creangă”) și Universitatea de Stat „Alecă Russo” din Bălți (US „Alecă Russo”), Universitatea tehnică din Moldova (UTM).

Etapă de teren a fost realizată de operatori în perioada mai – iunie 2008. Pentru fiecare instituție de învățămînt s-au stabilit aleator facultățile și din fiecare an de studii au fost stabilite aleator grupe de studenți. Din grupele selectate folosind pasul statistic, s-au selectat respondenți pentru a fi incluși în eșantion și chestionați.

Examinarea ocupării tinerilor pe piața muncii - în legătură cu caracteristicile educațional-formative, creativ-participante și productive ale acestei importante categorii de forță de muncă - relevă două aspecte majore: în primul rînd, modul în care șomajul afectează tinerii și, respectiv, felul în care șomajul tinerilor afectează întreaga societate, iar în al doilea rînd, riscul adîncirii segmentării pieței muncii pe criteriul vîrstei.

Este important de relevat că în cazul tinerilor situația este mai gravă datorită lipsei calificării sau vechimii reduse de muncă.

La întrebarea care sunt problemele pe care le întâmpină tinerii la angajare, circa 70% din respondenți în 2005 au indicat nedorința patronilor de a-i angaja din lipsa de experiență și imposibilitatea de angajare fără a fi promovați de cineva. Indicele este în scădere în comparație cu anul 2008, circa 53%.

Ce-i drept, mai mult de 40% din cei chestionați, nu s-au angajat la serviciu din cauza salariului mic.

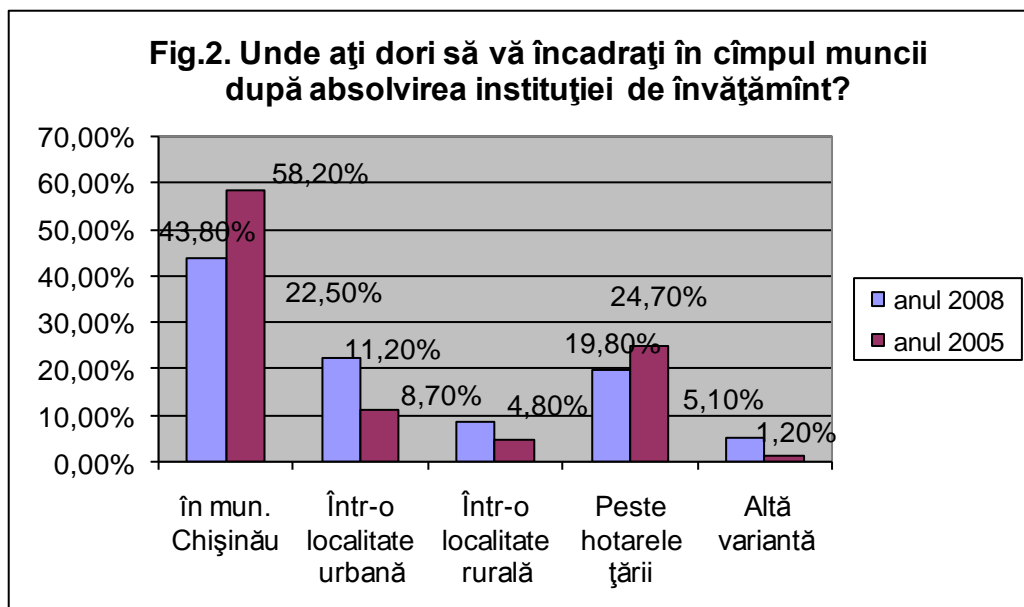
Dincolo de datele statistice privind migrația forței de muncă din republică și evoluția acesteia după a.1990, o analiză mai aprofundată a fenomenului ar trebui să surprindă o serie de consecințe de natură socială, financiar-investițională, demografică, politică, etc., pentru a putea fundamenta posibile politici de control asupra migrației, în contextul globalizării și pentru a conserva beneficiile circulației forței de muncă.

Situația Republicii Moldova, în problema dată ca și celorlalte țări din Estul Europei, este una de natură specială, în ceea ce privește migrația. Decalajele existente între aceste state și cele din Uniunea Europeană au făcut ca odată cu renunțarea la modelul economic centralizat și legalizarea dreptului de liberă circulație a persoanelor, ele să devină „rezervoare de migrație externă”.

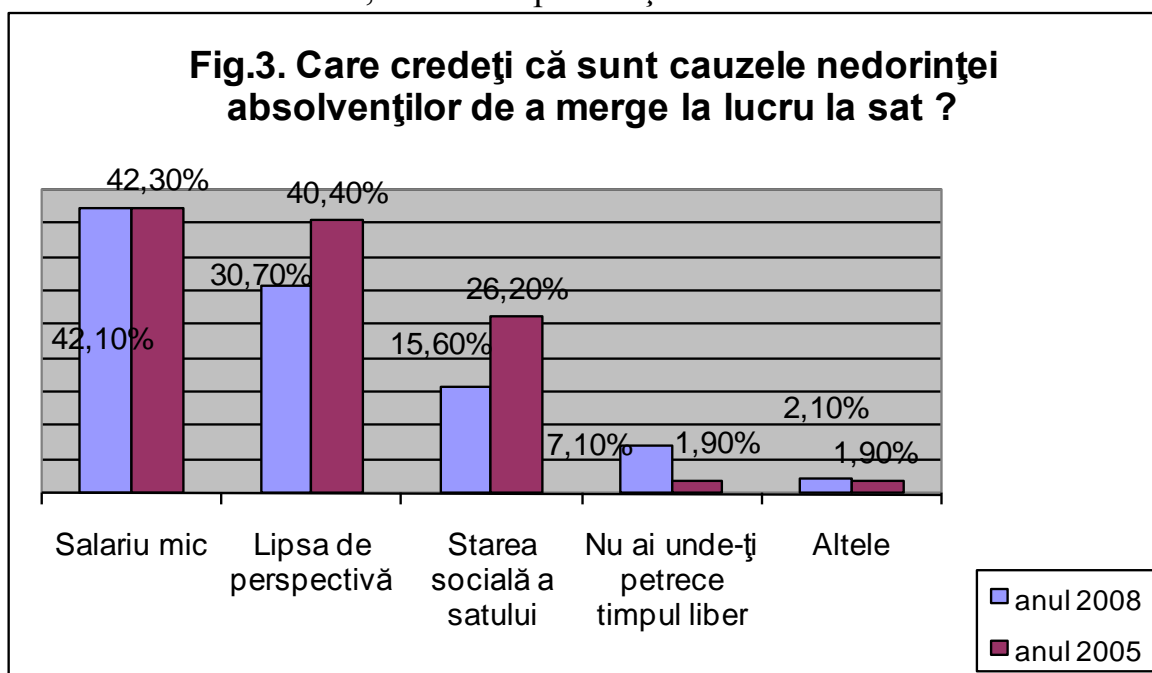
Spre regret, datele oficiale statistice confirmă că din persoanele care părăsesc republica noastră în căutarea unuia loc de muncă cea mai mare pondere o dețin tinerii. Această tendință spre migrare a tinerilor se poate observa și din opțiunile respondenților noștri. Din cei chestionați, circa 25% în 2005 și 20% în 2008 preferă să plece la muncă peste hotare. Micșorarea indecelui cu 5% poate să confirme schimbările pozitive ce au avut loc în societate.

Majoritatea tinerilor preferă să se angajeze la muncă în localitățile urbane - circa 70% din respondenți, însă observăm o descreștere a doritorilor de a se angaja în capitală în omparație cu alte urbe. Municipiul Chișinău au ales 58,2% în 2005 și

43,8% în 2008, pe cînd 11,2% - într-o localitate urbană în 2005 și 22,5% în 2008. Prezintă interes și faptul că numărul respondeților ce ar dori să se angajeze într-o localitate rurală sa dublat, de la 4,8% în 2005 la 8,7% în 2008.

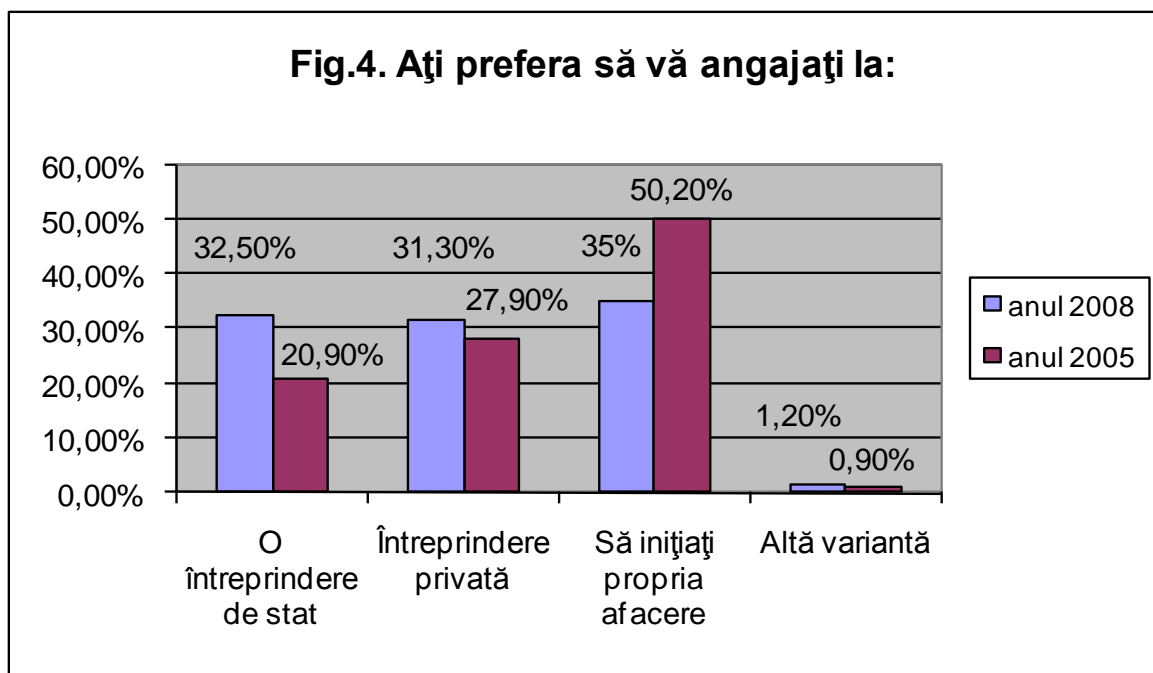
Această alegere este condiționată, așa cum și-au exprimat opțiunile în 2005 cei 40,4% de persoane chestionate de lipsa de perspectivă la sate, de salariul mic - 42,3% și de starea socială a satului - 26,2% din respondeți.

Observăm însă o micșorare a indicilor în 2008 în special cu privire la preferințele perspectivei și aprecierea statusului social a satului la respondeți - 30,7% și 15,6% respectiv. Însă ne modificată rămîne opțiunea salariului mic, circa 42%.

După cum se poate observa, datele reproduse denotă că în aspect social există suficiente probleme. Este de menționat, că mai mult de jumătate (50,2% în 2005) din cei chestionați doresc să inițieze o afacere proprie, în timp ce 28 la sută preferă să se

angajeze la o întreprindere privată, iar 21% doresc să se angajeze la o unitate economică de stat.

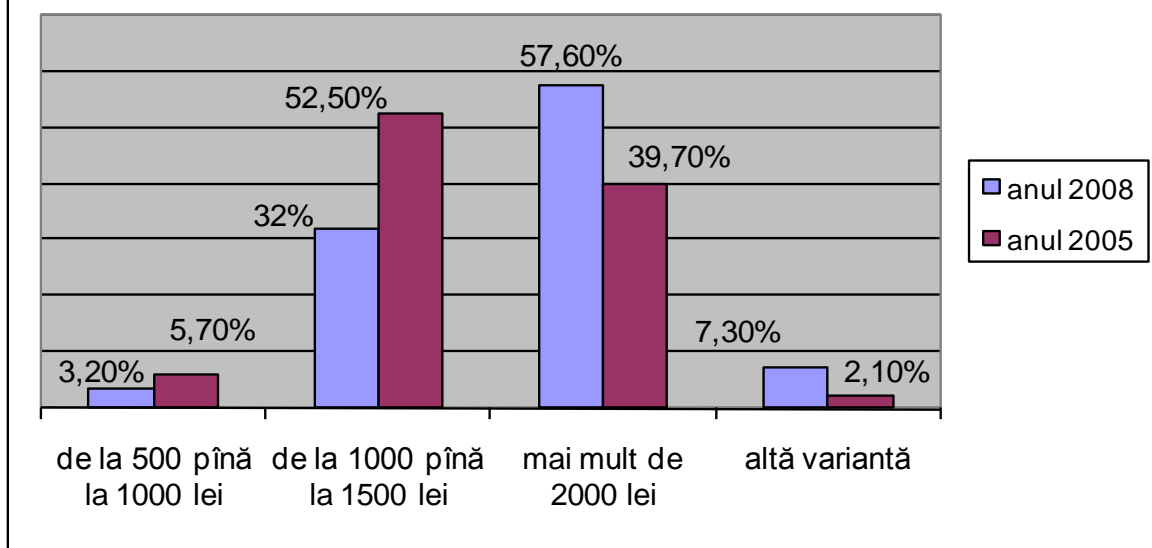
Trebuie să atenționăm că și în cazul subiectului anterior prioritățile respondenților s-au schimbat. Astfel numărul doritorilor de a întemeia o afacere proprie s-a micșorat cu circa 15%, totodată a crescut mai semnificativ numărul doritorilor de a se angaja la întreprinderi de stat 32,5% mai puțin întreprinderi private – 31,3%. Putem să susținem că dispoziția antreprenorială a tinerilor este în descreștere datorită responsabilităților legate de această activitate. Însă concretizăm că în opțiunea „întreprindere de stat” am inclus și sensul „instituiții publice”, posibil anume din acest considerent preferințele s-au modificat.

Aceste răspunsuri pot fi condiționate de atitudinea tinerilor față de muncă care este nemijlocit influențată de procesele sociale mai ample și mai profunde, care au avut loc în trecut nu prea îndepărtat din republica noastră.

În cadrul analizei cantitative a sondajelor efectuate de către Institutul Muncii atenția a fost axată pe problemele sociale cu care se confruntă tinerii.

Analiza opiniei tinerilor, generalizarea problemelor care au constituit obiectivele studiului sociologic denotă următoarele: există o legătură reciprocă între nivelul de studii și funcțiile deținute, tinerii conștientizează importanța studiilor, în căutarea locului de muncă dar tot mai puțin contează doar pe posibilitățile proprii, majoritatea din ei preferă să locuiască în orașe, principala cauză fiind nivelul mai bun de trai și posibilitatea de a se angaja în specialitatea dorită. Tinerii, atât de la orașe, cât și de la sate, doresc să caute un loc de muncă remunerat. Dar trebuie de menționat și faptul, că tineretul studios conștientizează posibilitățile reale ale statului și la întrebarea la ce salariu ei contează în 2005: 52,5% din respondenți au ales un salariu cuprins între 1000-1500 lei, 39,7% un salariu de peste 2000 lei, și numai 5,7% ar accepta un salariu între 500-1000 lei.

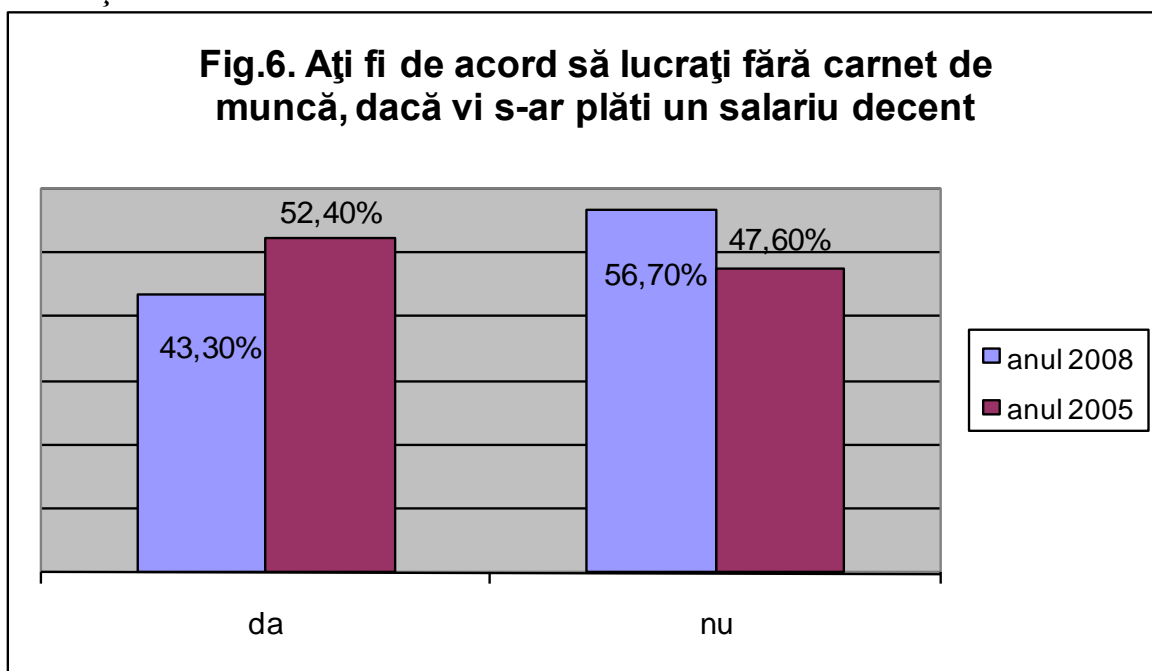
Fig.5. La ce salariu contați ca tînăr specialist ?

Totodată luînd în considerație creșterea capacităților de consum în anii precedenți, opțiunile tinerilor specialiști în anul 2008 sînt și 57,6% din respondenți tind la un salariu nu mai mare de 2000 lei, iar cei ce s-ar mulțumi cu un salariu real a unui tînăr specialist sînt doar 32 la sută. Trebuie să atenționăm că numărul persoanelor ce optează pentru o altă sumă s-a triplat și a crescut de la 2,1% în 2005 la 7,3% în 2008.

În același timp, tinerii chestionați au început să sesizeze importanța legalizării locurilor sale de muncă și mai mult de jumătate - 56,7% nu sînt de acord să fie angajați fără de carnet de muncă chiar dacă li s-ar propune un salariu decent, și numai 43,3% acceptă această practică. Coraportul opțiunilor s-a schimbat. Aceasta se datorește mult probabil activităților de sensibilizare a organizațiilor de resort în această direcție.

Fig.6. Ați fi de acord să lucrați fără carnet de muncă, dacă vi s-ar plăti un salariu decent

Un alt aspect al problemei abordate îl constituie faptul că în timp ce tot mai mulți tineri obțin calificările necesare pentru diverse specialități și meserii, numărul locurilor de muncă nu sunt corespunzătoare.

Potrivit datelor statistice, persoanele cu studii superioare constituie 17,0 din totalul populației ocupate. În rândul persoanelor ocupate cu studii superioare, femeile dețin o pondere de 53,8%. În localitățile rurale specialiști cu studii superioare constituie de 3,4 ori mai puțin decât în localitățile urbane.

Dimensiunile economice și educațional-formative și sociale ale pieței muncii sunt dificil de conciliat în absența unor concepții și politici adecvate în care să fie implicați toți actorii care participă la funcționarea pieței muncii.

Este frecventă situația în care tinerii afectați de șomaj nu mai au posibilitatea de a-și susține obișnuitele activități social-culturale la care mizau. Acest fapt este important în sine, dar și prin faptul, că privează persoana respectivă de la contactele și sursele de informație ce l-ar putea ajuta în găsirea unui loc de muncă. De aceea, principalele probleme ale tinerilor șomeri sunt atât probleme economice dar mai ales cele sociale. Apar probleme în ceea ce privește contactul șomerilor cu prietenii, cunoștințele care lucrează, datorită deteriorării respectului mutual. Șomerul privește lumea cu alți ochi, pentru el există o realitate socială ostilă. Deseori șomerii devin apatici și se resemnează, complicându-se în starea de victimă. Stima față de sine se deteriorează, apare atitudinea de gen „fatalist” și scade speranța de a conta și a găsi un loc de muncă. Totodată, există o bibliografie largă ce tratează asocierea șomajului cu problemele de sănătate datorate sărăciei și creșterii stresului. Șomajul afectează nu numai șomerii, dar are consecințe foarte serioase pentru întreaga noastră societate.

Există consecințe economice negative ale șomajului tinerilor ce afectează societatea, la fel cum există consecințe economice pentru șomerii propriu-zis. Consecințele economice pe care le suportă statul sunt disproporția veniturilor din impozite și taxe de asigurări, plăți adiționale necesare achitării ajutoarelor bănești dedicate șomerilor.

În cazul tinerilor, pe de o parte, costurile salariale și de protecție socială sunt mai mici și datorită acestui fapt, cei care angajează ar trebui să fie stimulați pentru încadrarea lor. Pe de altă parte, protecția tinerilor este mai fragilă, ceea ce ar impune măsuri mai consistente de securitate socială.

Din nou însă, și în cazul consecințelor asupra indivizilor, problemele sociale prevalează asupra celor economice. Există studii asupra felului în care șomajul afectează capacitatea de muncă a tinerilor. S-a ajuns la concluzia că există o influență negativă reciprocă. Lipsa unui loc de muncă și lipsa de succes în găsirea unui loc de muncă reduc motivarea acestora, care la rândul ei reduce însăși șansele de a se încadra la muncă.

În baza acestor constatări și analize pot fi înaintate mai multe propuneri pentru ameliorarea situației tinerilor pe piața muncii în Republica Moldova, printre care pot fi:

1. implicarea mai activă a tuturor partenerilor sociali de pe piața muncii, a sectorului nonguvernamental și a instituțiilor științifico-didactice și coordonarea activităților acestora;

2. perfecționarea măsurilor de ameliorare a situației tinerilor în cadrul programelor naționale precum și realizarea Strategiei naționale privind politicile de ocupare a forței de muncă pe anii 2007-2015;
3. diminuarea șomajului în rândul tineretului - prin crearea a noi locuri de muncă, crearea bazei de date a tinerilor în căutarea unui loc de muncă, organizarea cursurilor de formare și pregătire profesională, târgurilor forței de muncă, implicarea agențiilor private pentru ocuparea forței de muncă;
4. stimularea materială și financiară la nivel de stat a tinerilor - creșterea numărului de burse de stat, asigurarea cu locuințe prin creditarea de stat pe termen lung a tinerilor familii; subvenționarea și creditarea activităților de antreprenoriat a tinerilor,
5. accesul tinerilor la informație - monitorizarea acțiunilor ce țin de promovarea intereselor tinerei generații, asistență în activitatea de antreprenoriat și de planificare a familiei, informarea cu privire la consecințele muncii la negru peste hotarele țării, asistență pentru integrarea socială mai intensă a tinerilor defavorizați;
6. acțiuni de dezvoltare instituțională - crearea incubatoarelor de afaceri în cadrul instituțiilor de învățământ profesional de stat și private pentru o mai bună corelare a necesităților economiei cu procesul de formare profesională; crearea centrelor naționale și teritoriale pentru asistență socială, tehnică și consiliere a tineretului;
7. controlul asupra respectării prevederilor Codului Muncii de către antreprenorii care au angajat în activitatea de muncă tineri și acordarea competențelor necesare organelor de inspecție a muncii în acest sens (deschiderea carnetelor de muncă, încheierea contractelor individuale de muncă, respectarea procedurilor de soluționare a litigiilor individuale în care sunt implicați tinerii, respectarea legislației la concedierea tinerilor etc.);
8. examinarea problemei în cauză de către organul legislativ și executiv și administrațiile publice locale;
9. cultivarea și dezvoltarea pe diferite căi a ideii antreprenoriale la tinerii specialiști pentru dezvoltarea proirilor afaceri.